

KAREL ONDEREET

Karel Onderreet werd geboren te Gent op 16 augustus 1804. Hij werd boekbinder. Nog jong voelde hij zich aangetrokken door de voordrachtskunst en behaalde enkele prijzen in wedstrijden ingericht door rederij-
kersverenigingen. Na de Belgische omwenteling was de activiteit van de rederij-
kerskamers tot het nulpunt gedaald. Sedert 1828 had Onderreet dikwijls hoofdrollen vertolkt in toneelstukken opgevoerd door de Fonteinisten. In 1840 wenste de studentenvereniging "Les Bons Amis - De Ware Vrienden" deel te nemen aan een toneelwedstrijd te Oostende. Alzo ontstaat "Broedermin en Taalyver" met Onderreet als voorzitter. Jaak Van Schoor zegt over K. Onderreet : "Onderreet was een echt natuur-
talent, een imponerende persoonlijkheid die op allerlei toneelge-
bied evenzeer uitblonk, o.m. als akteur, toneelmeester, zanger (bariton) en ... toneelschrijver."

Inderdaad, Onderreet schreef een groot aantal toneelstukken.

Op 11 juli 1841 werd voor de eerste maal te Gent opgevoerd "De gallo-
manie of de verfranschte Belg" oorspronkelijk vaudeville in een bedrijf. Onderreet steekt er de draak met de verfranste burgerij.

CORALIE.

En dan, *papa*, zou men niet zeggen, als men die menschen ergens *rencontreerd*, dat zy nog ongetrouwd zyn; het is altoos : *Mon cher ami* langs hier, *ma toute belle, ma chère* langs daer; het is waerlyk een *charme* !

MYNHEER MATTHYS.

Ha ! dat moet men bekennen, niets gelykt aen de fransche *politesse* ! Ook heeft madame de Blaguenville my reeds verscheiden malen *complimenten* over myne wellevendheid gemaakt. Nog laetst zeide zy my : *Mon cher monsieur Matthys ! vous n'êtes pas Flamand du tout.* — En dan, zy hebben eene manier om u het een of ander *plaisir* te verzoeken, dat het onmogelyk is om hun iets te *refuseren*. Zoo kwam, verledene week, mynheer de Blaguenville my vinden : *Mon cher !* zeide hy, *j'ai besoin d'un petit service...* — *Parlez, monsieur de Blaguenville !* — *J'ai besoin d'une couple de mille francs, et je ne suis pas en fonds; comme vous êtes mon meilleur ami, c'est à vous que je m'adresse de préférence.* Wys my eens den middel om nen zoo een man iets te *refuseren*.

Ondereet schreef enkele historische drama's :

De Kapitein van Waterloo : drama in drie bedrijven voor de eerste maal opgevoerd te Gent ten voordele der behoeftigen op 23 januari 1842.

Lodewijk van Nevers : drama in drie bedrijven opgevoerd te Gent op 7 october 1844.

De dood van Hugonet en Himbercourt : treurspel in drie bedrijven in verzen, bekroond met de tweede prijs in de letterkundige prijskamp koor de maatschappij de Fonteïnisten uitgeschreven in 1848.

(Hugonet en Himbercourt waren twee edelen aan het hof van Maria van Bourgondië, die door de Gentenaars op 3 april 1477 op de Vrijdagmarkt werden onthoofd)

De Vlaemsche Lionne : blijspel in drie bedrijven bekroond in de letterkundige wedstrijd der maatschappij der Fonteïnisten in 1848.

Een tweegevecht onder Boudewijn Hapkin : lyrisch drama in vier bedrijven (1855).

Lieven Bauwens of de oorsprong der katoenspinnerij in België : toneelspel met zang in drie bedrijven (1867).

Elias schrijft over deze werken "De betekenis van het toneel voor de Vlaamse beweging ligt in de historische drama's; het is de periode van de zuiver propagandistische romantiek".

Daarnaast schreef Ondereet een groot aantal moraliserende burgerlijke toneelstukken. In 1844 werd "De Gentsche Kermis van 1844" opgevoerd. Ter illustratie het begin van het eerste toneel.

EERSTE TONEEL

JAN BISBROEK, JELLEN, MOEDER LANGEROK, MIETJE,
SISKA, SPINNERS EN FABRIEKMEISJES.

Het tooneel verbeeldt de herberg van Moeder Langerok. Een buffet in het verschiet, met tinnen lieters, glazen, enz. Regts van den aenschouwer, de straetdeur en een venster.

(Bij het opgaen der gordyn zitten de Spinners en de Fabriekmeisjes te drinken. Moeder Langerok is in haer buffet. Mietje ziet rond en

dient de kalanten. Jan Bisbroek, Jellen en Siska zitten aen eene tafel, regts voorop het tooneel.)

N° 1. - KOOR.

WYZE : *Sonnez, cornemuses et musettes*, uit de *Dame blanche*.

't Is kermis, 't is kermis, sa laet ons lustig wezen;

't Is kermis, 't is kermis, sa laet ons vrolyk zijn.

Ja de uitzet geeft ons nieuwen moed,

Dat lekker bierken smaekt ons goed.

Laet ons maer drinken,

En lustig klinken (*Bis*) :

De spinner is er door gevoed.

't Is kermis, 't is kermis, sa laet ons lustig wezen;

't Is kermis, 't is kermis, sa laet ons vrolyk zyn.

JAN.

Welaen, kinders ! 't is van daeg groote Kermismaendag : groot bal op den Kauter. Ik verhoop dat wy er zullen gaen dansen; het zal haest gaen beginnen : 't is rond tien uren.

Andere werken waren :

De Familie Dykmans : drama in drie bedrijven (1850).

Alexus onder den trap : blijspel met zang in een bedrijf (1853).

De gevolgen der vooroordeelen : drama in twee bedrijven (1853).

Nog een Speler : drama in drie bedrijven (1854).

De vierde Maart 1848 : toneelspel in een bedrijf opgevoerd op 1 augustus 1856 door de Fonteinisten in de Minard-schouwburg ter gelegenheid van de 25ste verjaring van de troonsbeklimming van Koning Leopold I, gevolgd door twee alleenspraken "De onteerde Moeder" en "De Uitwykeling".

De Bultenaar : drama in vijf bedrijven, muziek van K. Miry (1860).

De Krankzinnige van Leiden : drama in drie bedrijven (1862).

Julia van Schoonhoven : drama in vier bedrijven (1864).

Suzette : vaudeville in een bedrijf (1864).

Jaloerschheid : blijspel in een bedrijf (1865).

Juffrouw Wantje : blijspel in een bedrijf (1866).

De schat van den vrek : toneelspel in twee bedrijven (1867).

Naaisters Mestdag : blijspel in een bedrijf (1867).

Al deze stukken hebben natuurlijk geen literaire waarde en zijn al lang in de vergeethoek geraakt. Toneelkundig waren ze ook zwak; wel lokten ze in hun tijd volle zalen en hun voornaamste verdienste ligt dan ook in het feit, dat ze een ruim publiek tot schouwburgbezoek aanzetten. Onder eet schreef ook nog de brochure "Plechtige uitreiking van kledingen aen de kinderen der stedelijke bewaerscholen van Gent door den kring "De Zonder Naem, niet zonder Hert" op 13 juli 1857 in de voorzaal der Hoogeschool".

In 1860 werd aan de stedelijke muziekschool (het huidig conservato-

rium) een cursus "Vlaemsche uitgalming" ingericht en Onderet werd met deze cursus belast. Intussen bleef hij verder zijn beroep van boekbinder uitoefenen. Onderet sprak slechts het Gents dialect en de cursus werd dan ook een grote mislukking. In augustus 1868 werden voorbereidingen getroffen om het vijftigjarig toneeljubileum van Onderet te vieren; hij stierf echter plots op 16 augustus 1868. Hij werd op 19 augustus begraven op het kerkhof aan de Dampoort omringd door afgevaardigden van tientallen verenigingen : de Fonteinisten, Broedermin en Taalijver, het Vondelgenootschap, het Nationaal Toneel, de Melomannen, de Taal is gansch het Volk, het Willemsfonds, het Van Crombrughe genootschap, de Zonder Naam niet zonder Hart, Willem Tell. Enkele afscheidsredenen werden uitgesproken, waaronder een door Felix Boone. Toen het kerkhof aan de Dampoort werd gesloten, werd het stoffelijk overschot van Onderet overgebracht naar het nieuw kerkhof. (aan de ingang links gaan en honderd meter verder aan de rechter hand). De grafsteen is versierd met een bronzen medaillon met het portret van Karel Onderet.

M. VAN GENT

DE GHENDTSCHEN TYDINGHEN EN HET JAAR VAN DE VROUW

Hoe rijmt men dat tezaam ?

Wel heel eenvoudig door ervoor te zorgen dat de VROUW niet alleen de hoofdrol maar ook de bijrollen te vervullen heeft in de GENTSE PUZZEL die we jaarlijks gewoonte getrouw, aan onze lezers presenteren. Het is zaak de namen van een dozijn jonge vrouwen of oudere dames aan de weet te komen : personages die van ver of van nabij iets te maken hebben met Gents verleden, Gents heden, Gents kunst, Gents literatuur.

Van de 12 gevraagde namen zijn er 9 voornamen, 2 achternamen (nrs. 7 en 8) en één adellijke titel (nr. 6) op te sporen. Met de (12) eerste letters van die namen moet de naam *samengesteld* worden van een door iedere Gentenaar goed bekende, gepatenteerde, onvervalste, rasechte, volbloed Gentenares, wier leeftijd ik helaas niet verklappen mag. Enkele van die namen prijken op *straatnaamplaten*.

Wie - ik denk vooral aan de Ghendtsche-Tydinghen-lezeressen, want die zijn legio - erin slaagt de 13 namen te ontdekken, weze zo goed haar of zijn 13 ontdekkingen kenbaar te maken aan de Redactie, Sint-Lievensdoorgang, 1, Gent. *Haar of zijn* naam zal - ditmaal zonder zetfouten - in G.T. meegedeeld worden.

-
1. ZIJ was een van de talrijke leden van een alombekende Gentse kunstenaarsfamilie, van dewelke in menig zo openbaar als particulier ge-

bouw waardevolle werken te zien zijn. Wat onze schilderes betreft kunt u in het vredige "Schreiboom" meerdere kinderportretten bewonderen die door haar gepenseeld zijn. Het was nota bene in hetzelfde gesticht dat ZIJ als "meesterigge van het Hebberegts Hospitaal" in de ouderdom van 92 jaar overleed.

2. DEZE talentvolle artiëste boetseert, schildert en laat de oven branden. Tussendoor vormt ZIJ leerlingen. Ook tussendoor kaapt ZIJ prijzen weg. En zoals dat maar al te vaak gebeurt wordt ZIJ ver over de vaderlandse grenzen gewaardeerd (in Frankrijk, in Italië, in Canada), terwijl ZIJ een volstrekt onbekende is op de plaats waar Leie en Schelde samenvloeien, pardon samenvloeden.
3. ZIJ hanteerde de pen evengoed, of wellicht nog beter dan de pollepel en het schuimspaan. Toen ZIJ op 87 jarige ouderdom overleed kon men in zijn bibliotheek een eerbiedwaardig aantal romans en andere werken staan hebben op wier rug en op wier titelblad haar naam te lezen stond. Ware ZIJ enigszins egoïstisch geweest, ZIJ zou geen anderen leren schrijven hebben zoals ZIJ dat deed met haar neefje.
4. ZIJ was geen hooggeplaatste dame, geen kunstenaar, geen stammoe-der van een aanzienlijk geslacht. Een Gentse van geboorte was ZIJ evenmin. Dat ze gedurende een halve eeuw binnen de stadsmuren, of liever binnen de muren van een Begijnhof heeft doorgebracht zou haar bij manier van spreken beslist het recht gegeven hebben de Witte Leeuw in haar schild te voeren. Zo vroom, zo godvruchtig, zo godvrezend leefde ZIJ gedurende die 51 jaar dat ZIJ toen ZIJ overleed, dit gebeurde in een geur van heiligheid. Haar heel karakteristieke, doch erg verweerde grafzerk kunt u gaan bekijken op het Campo Santo, en haar bidprentje waarop ZIJ afgebeeld staat liggend op haar sterfbed, in de Bibliotheek van het Museum voor Volkskunde.
5. ZIJ is een nog jonge geadopteerde Gentse, studeerde te Gent, publiceerde menig wetenschappelijke studie en is goed op weg een van onze beste geleerden te worden. Aan de Universiteit bracht ZIJ het van assistente tot gewoon hoogleraar. En, wat nog minder alledaags voor een dame klinkt, werd ze in januari van dit Jaar Van De Vrouw tot lid verkozen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letterkunde. De tweede in de reeks !
6. ZIJ was de dochter van een keizer, wat nog niet zeggen wil dat ZIJ ooit keizerin werd. Haar huwelijk gesloten met een buitenlandse prins, kende een zware tegenslag. Niet vreemd aan die tegenspoed was haar intense godvrucht. Liever dan kloosters uit de grond te stampen gebruikte ZIJ haar positie om her en der begijnhoven in het leven te roepen. Wat Gent betreft een "ten Broucke" en een ander "ter Hoye".
7. ZIJ behoorde tot een aanzienlijke Vlaamse adellijke familie, waarvan meerdere leden hoge kerkelijke ambten bekleedden en van wie de

St.-Janskerk milde schenkingen in ontvangst mocht nemen. ZIJ overleed in 1431 en werd in de crypte van genoemde kerk begraven. Haar praalgraf waarvan het ligbeeld tijdens de Godsdienstoorlogen verbrijzeld werd en de talrijke pleurants verminkt, bevindt zich tussen de grote transkapel en de kleinere kapel, waarboven, in de Joos-Vijdkapel, het Lam Gods uitgestald is. Het kan niet anders of ZIJ moet de twee Van Eycks gekend hebben.

8. ZIJ bestudeerde niet alleen de Gentse St.-Jacobskerk, ZIJ deed veel meer : ZIJ zette namelijk het werk van A. van Lokeren voort door een merkwaardige archeologische studie te schrijven over "L'Abbaye de Saint-Bavon à Gand", een werk dat ZIJ bovendien op een royale manier met prachtige foto's illustreerde.
9. ZIJ was een jonge, geestdriftige vrouw die alleen geleefd heeft in de verbeelding van een talentvolle schrijver. Vooral de legendarische figuur die de hoofdpersonage van het verhaal was, en die nu eens te Brussel, dan eens te Brugge, maar ook meer dan eens te Gent de een aan het lachen bracht en de ander de bibber op het lijf bezorgde, is van ons een goede bekende. Zijn geliefde, ook het Hart van Vlaanderen genoemd, is het die we hier bedoelen.
10. Toegegeven dat ZIJ geen Gentse van geboorte was, doch zoveel belangrijke gebeurtenissen in haar leven waren in onze stad voorgevallen dat we haar wel als een halve Strop mogen verslijten. Veel gelukkige dagen heeft ZIJ inderdaad niet gekend : herinneren we alleen maar aan de rampzalige dag waarop ZIJ machteloos moest toezien hoe twee van haar trouwste vrienden op de Vrijdagsmarkt door wat woeelige Gentenaars onthoofd werden. Een schilderij opgehangen in het Stadhuis stelt die bloedige gebeurtenis voor.
11. ZIJ is een perfecte kenner van al wat iets te zien heeft met Vlaamse kunst en kunst in Oost-Vlaanderen en Gentse kunst en kunst te Gent. Een eerbiedwaardig aantal publicaties over al die kunst staan op haar naam, waaronder we meer dan één nummer aantreffen dat we zoniet als een uniek standaardwerk dan toch als een onmisbare handleiding mogen bestempelen.
12. ZIJ was een kunstenares van wie men met zekerheid weet dat ZIJ de "patronen" tekende van de beeldhouwwerken die een deel van het Stadhuis moesten versieren. Dat ze niet alleen het potlood doch ook het penseel hanteerde wordt bewezen door een bepaald uniek schilderstuk dat men eeuwen lang in het stadhuis bewaarde doch dat nu in het Bijlokemuseum berust.